॥ रुद्रप्रश्नः॥

ॐ गुणानां त्वा गुणपंतिश हवामहे कविं कवीनामुप्मश्रवस्तमम्। ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत् आ नेः शृण्वन्नृतिभिः सीद् सादेनम्॥ ॐ महागणपतये नमः॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥ नर्मस्ते रुद्र मुन्यवं उतो त इर्षवे नर्मः। नर्मस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नर्मः॥ या त इषुः शिवतमा शिवं बभूवं ते धनुः। शिवा श्रीरव्यां या तव तयां नो रुद्र मृडय॥ या ते रुद्र शिवा तन्रघोराऽपापकाशिनी। तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि॥ यामिषुं गिरिशन्त हस्ते बिभर्घस्तवे। शिवां गिरित्र तां कुरु मा हि ईसीः पुरुषं जर्गत्॥ शिवेन वर्चसा त्वा गिरिशाच्छवदामिस। यथा नः सर्वमिज्जगदयक्ष्म स्मना असंत्॥ अध्यंवोचद्धिवक्ता प्रथमो दैव्यौ भिषक्। अही 🐉 श्र सर्वौञ्जम्भयन्त्सर्वौश्च यातुधान्यः॥ असौ यस्ताम्रो अरुण उत बभ्रुः सुमङ्गलेः। ये चेमा॰ रुद्रा अभितौ दिक्षु श्रिताः

विलोहितः। उतैनं गोपा अंदशन्नद्दशसुदहार्यः॥ उतैनं विश्वां भूतानि स दृष्टो मृंडयाति नः। नमौ अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीढ़र्षे॥ अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नर्मः। प्र मुं धन्वनस्त्व-मुभयोरालियोर्ज्याम्॥ याश्चे ते हस्त इषवः परा ता भेगवो वप। अवतत्य धनुस्त्वश सहस्राक्ष रातेषुधे॥ निशीर्यं शल्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव। विज्यं धर्नुः कपर्दिनो विश्वल्यो बार्णवाश उत्त॥ अनेशन्नस्येषेव आभुरस्य निषङ्गर्थः। या ते हेतिमी दृष्टम् हस्ते बभूवं ते धनुः॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वम्यक्ष्मया परिब्भुज। नर्मस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवै॥ उभाभ्यामुत ते नमौ बाहुभ्यां तव धन्वने। परि ते धन्वनो _ धेहि तम्॥१॥

नर्मस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वरायं महादेवायं त्र्यम्बकायं त्रिपुरान्तकायं त्रिकालाग्निकालायं कालाग्निरुद्रायं नीलकण्ठायं मृत्युञ्जयायं सर्वेश्वरायं सदाशिवायं श्रीमन्महादेवाय नर्मः॥

नमो हिर्एयबाहवे सेनान्ये दिशां च पत्ये नमो नमो वृक्षेभ्यो

हरिकेशेभ्यः पश्नूनां पत्तेये नमो नमेः सस्पिञ्जराय त्विषीमते पथीनां पत्तेये नमो नमो बभ्छुशाय विव्याधिनेऽन्नां पत्तेये नमो नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पत्तेये नमो नमो भवस्य हेत्ये जर्गतां पत्तेये नमो नमो रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पत्तेये नमो नमो सूतायाहंन्त्याय वनानां पत्तेये नमो नमो रोहिताय स्थपत्तेये वृक्षाणां पत्तेये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पत्तेये नमो नमो भवन्तये वारिवस्कृतायौषधीनां पत्तेये नमो नमे उच्चेशेषायाक्रन्दयते पत्तीनां पत्तेये नमो नमेः कृत्स्नवीताय धावेते सत्वनां पत्तेये नमेः॥२॥

नमः सहमानाय निव्याधिनं आव्याधिनीनां पतेये नमो नमेः ककुभायं निषक्षिणं स्तेनानां पतेये नमो नमो निषक्षिणं इषुधिमते तस्कराणां पतेये नमो नमो वर्ष्वते परिवर्षते स्तायूनां पतेये नमो नमो निचेरवे परिचरायारण्यानां पतेये नमो नमेः सृकाविभ्यो जिघा स्त्रयो मुष्णतां पतेये नमो नमोऽसिमद्यो नक्तं चर्रद्यः प्रकृन्तानां पतेये नमो नमे उष्णीषिणं गिरिचरायं कुलुञ्चानां पतेये नमो नम इषुमद्यो धन्वाविभ्यंश्च वो नमो नमे आतन्वानेभ्यः

प्रतिद्धिनिभ्यश्च वो नमो नमे आयच्छेन्द्यो विसृजन्द्येश्च वो नमो नमोऽस्येन्द्यो विध्येन्द्यश्च वो नमो नम आसीनेभ्यः शयानेभ्यश्च वो नमो नमो नमो नमिस्तर्षन्यो जाग्रेन्द्यश्च वो नमो नमिस्तर्षन्यो धार्वन्द्यश्च वो नमो नमो नमो नमो अश्वेभ्योऽश्वेपतिभ्यश्च वो नमो नमो अश्वेभ्योऽश्वेपतिभ्यश्च वो नमो । ३॥

नमं आव्याधिनीभ्यो विविध्यन्तीभ्यश्च वो नमो उर्गणाभ्यस्तृ १ हतीभ्यंश्च वो नमो नमो गृत्सेभ्यो गृत्सपंतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातैभ्यो व्रातंपतिभ्यश्च वो नमो नमो गणेभ्यो गुणपितभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो महद्याः, क्षुल्लकेभ्यंश्च वो नमो नमौ रथिभ्यौऽरथेभ्यंश्च वो नमो नमो रथैभ्यो रथंपतिभ्यश्च वो नमो नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यंश्च वो नमो नमः, क्षत्तुभ्यः सङ्ग्रहीतुभ्यश्च वो नमो नमस्तक्षभयो रथकारेभ्यश्च वो नमो नमः कुललिभ्यः कमोरिभ्यश्च वो नमो नर्मः पुञ्जिष्टैभ्यो निषादेभ्यश्च वो नमो नमं इषुकृ स्वौ धन्वकृ स्वश्च वो नमो नर्मः ॥ ४ ॥

नमों भ्वायं च रुद्रायं च नमः शर्वायं च पशुपतेयं च नम्। नीलंग्रीवाय च शितिकण्ठांय च नमः कपिदिने च व्युप्तकेशाय च नमः सहस्राक्षायं च शतधंन्वने च नमों गिरिशायं च शिपिविष्टायं च नमों मीदुष्टमाय चेषुमते च नमों हस्वायं च वामनायं च नमों बृहते च वर्षीयसे च नमों वृद्धायं च संवृध्वंने च नम्। अग्रियाय च प्रथमायं च नमं आशवें चाजिरायं च नमः शीप्रियाय च शीभ्यांय च नमं ऊम्यांय चावस्वन्यांय च नमः स्रोतस्यांय च द्वीप्यांय च॥५॥

नमौ ज्येष्ठायं च किन्छायं च नमः पूर्वजायं चापर्जायं च नमो मध्यमायं चापगुल्भायं च नमो जघन्याय च बुिन्नयाय च नमः सोभ्याय च प्रतिस्यीय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च नमे उर्व्याय च खल्याय च नमः श्लोक्याय चावसान्याय च नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्लवायं च प्रतिश्लवायं च नमे आशुर्षणाय चाशुर्रथाय च नमः शूर्राय चावभिन्दते च नमो विभिणे च वर्ष्टिथने च नमो बिल्मिने च कविचने च नमः श्लुतायं च श्रुतसेनायं च॥६॥ नमौ दुन्दुभ्याय चाहन्त्याय च नमौ घृष्णवे च प्रमृशायं च नमौ दूतायं च प्रहिताय च नमौ निष्किणो चेषुधिमते च नमस्तीक्ष्णेषवे चायुधिने च नमः स्वायुधायं च सुधन्वने च नमः स्रुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय च नमो नाद्यायं च वैशान्तायं च नमः कूप्याय चाव्ट्याय च नमो वर्ष्याय चाव्ट्यायं च नमो क्ष्याय चाव्ट्यायं च नमो वर्ष्याय च नमो वात्यायं च नमो वात्यायं च नमो वास्तुव्याय च वस्तुपायं च॥७॥

नमः सोमाय च रुद्रायं च नमस्ताम्रायं चारुणायं च नमः श्रङ्गायं च पशुपतंयं च नमं उग्रायं च भीमायं च नमो अग्रेवधायं च दूरेवधायं च नमों हुन्त्रे च हुनीयसे च नमों वृक्षेभ्यों हुरिकेशेभ्यों नमस्ताराय नमः शुम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतराय च नमस्तीथ्यीय च कूल्याय च नमः पार्यीय चावार्यीय च नमः प्रतर्रणाय चोत्तरणाय च नमं आतार्यीय चालाद्याय च नमः शष्याय च फेन्याय च नमः सिकत्याय च प्रवाह्याय च ॥ ८॥ नमं इरिण्याय च प्रपृथ्याय च नमः किश्शिलायं च क्षयंणाय च नमः कपर्दिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च नमस्तल्प्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गहरेष्ठायं च नमो हृद्य्याय च निवेष्याय च नमः पाश्सव्याय च रजस्याय च नमः शुष्क्याय च हरित्याय च नमो लोप्याय चोलप्याय च नमं ऊर्व्याय च सूर्म्याय च नमः पण्याय च पण्शाद्याय च नमोऽपगुरमाणाय चाभिन्नते च नमं आख्विद्ते च प्रख्विद्ते च नमो वः किरिकेभ्यो देवानाश् हृद्येभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नमं आनिरहतेभ्यो नमं आमीवत्केभ्यः॥९॥

द्रापे अन्धंसस्पते दरिद्वन्नीलंलोहित। एषां पुरुषाणामेषां पेशूनां मा भेमांऽरो मो एषां किं चनऽऽमंमत्॥ या तें रुद्र शिवा तुन् शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसें॥ इमाश् रुद्रायं त्वसें कपुर्दिनें क्षयद्वीराय प्रभरामहे मृतिम्॥ यथां नः शमसंद्विपदे चतुंष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामें अस्मिन्ननातुरम्॥ मृडा नो रुद्रोत नो मयंस्कृधि क्षयद्वीराय नर्मसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तदंश्याम् तवं रुद्र प्रणीतो॥ मा नो महान्त्रमुत मा नौ अर्भकं मा न उक्षेन्तमुत मा ने उक्षितम्। मा नौ वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तानुवौ रुद्र रीरिषः॥ मा नस्तोके तनेये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नौ रुद्र भामितो वधीर्हिवर्ष्मन्तो नर्मसा विधेम ते॥ आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्नमस्मे ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रुह्यधा च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः॥ स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवनिं मृगं न भीममुपहलुमुग्रम्। मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्निवंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्यं हेतिवृणक्तु परि त्वेषस्यं दुर्मतिरंघायोः। अवं स्थिरा मघवंद्यस्तनुष्व मीर्वस्तोकाय तनयाय मृडय॥ मीढुंप्टम शिवंतम शिवो नः सुमना भव। परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसीन आचर पिनोकं बिभ्रदागिहि॥ _ विकिरिद विलोहित नर्मस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्रर्ৼ हेतयोऽन्यमुस्मन्निवेपन्तु ताः॥ सहस्राणि सहस्रधा बहिवोस्तवे हेतर्यः। तासामीशानो भगवः पराचीना मुखां कृधि॥१०॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषार् सहस्रयोजने-ऽवधन्वानि तन्मसि॥ अस्मिन् महत्यर्णवैऽन्तरिक्षे भवा अधि॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः श्वां अधः, क्षेमाचराः॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवर्ष रुद्रा उपिश्रताः॥ ये वृक्षेषु सस्पिन्नरा नीलंग्रीवा विलोहिताः॥ ये भूतानामिषपतयो विशिखासः कपिर्दिनः॥ ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान्॥ ये पृथां पिथ्रिरक्षय ऐलबृदा यृद्युधः॥ ये तीर्थानि प्रचर्रन्ति सृकार्वन्तो निषिक्षणः॥ य एतार्वन्तश्च भूयार्षसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषार्ष सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मिस॥ नमौ रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां यैऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामञ्चं वातौ वर्षिमिषवस्तेभ्यो दश्च प्राचीर्दशं दक्षिणा दश्च प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोध्वास्तेभ्यो नमस्ते नौ मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे द्धामि॥११॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगृन्धिं पुष्टिवधीनम्। उर्वारुकिमिव बन्धनान्मृत्योमुक्षीय माऽमृतात्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमी अस्तु॥ तमुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयति भेषजस्य।

(ऋक्) यक्ष्वामहे सौमनसाय रुद्रं नमौभिर्देवमसुरं दुवस्य॥ अयं मे हस्तो भगवानयं मे भगवत्तरः। अयं मै विश्वभैषजोऽयं 10 रुद्रप्रश्नः

शिवाभिमर्शनः॥

ये ते सहस्रेमयुतं पाशा मृत्यो मर्त्याय हन्तवे। तान् यज्ञस्यं मायया सर्वानवं यजामहे। मृत्यवे स्वाहां मृत्यवे स्वाहां॥ ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युंमें पाहि। प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनांष्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युंमें पाहि॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥